

Daarom onderwijs.

AOb Algemene
Onderwijsbond

Inzet verkiezingsprogramma's
Tweede Kamerverkiezingen 2025



Goed onderwijs is de basis van onze samenleving. Het is een voorwaarde voor brede welvaart, vakbekwame professionals, sociale verbondenheid en een gezonde bevolking. De overheid heeft hierin een fundamentele verantwoordelijkheid: ieder kind, iedere leerling, iedere student moet kunnen rekenen op onderwijs van een goede kwaliteit. Goed onderwijs vormt het fundament van een samenleving met gelijke kansen, economische groei, sociale samenhang en een volwaardige democratie. Een samenleving waarin ieder kind de kans krijgt zijn of haar talenten in te zetten voor de uitdagingen waar Nederland voor staat.

Die uitdagingen zijn groot. Internationale spanningen, een woningtekort, de stikstofproblematiek en een dreigende klimaatcrisis. Voor al deze vraagstukken zoeken we innovatieve oplossingen, daarvoor hebben we goed opgeleide mensen nodig. Onderwijs is de sleutel tot de oplossingen voor die problemen. Zonder goed onderwijs zijn we niet in staat om deze maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden. Toch wordt onderwijs nog te vaak als kostenpost gezien, waar eenvoudig op bezuinigd kan worden. Dat is een kortetermijnvisie. Onderwijs is geen kostenpost, maar een investering in mensen, in onze samenleving en in de toekomst. Die investering moet structureel en langjarig zijn.

Een sterke samenleving begint met sterk onderwijs en onderzoek. Dat vraagt om visie en om een overheid die haar verantwoordelijkheid neemt. De AOb – de grootste onderwijsvakbond voor leraren in het funderend onderwijs en docenten in het mbo, hbo en wo & o – pleit voor een structurele inzet voor alle sectoren op vijf urgente thema's:

1. Goed onderwijs voor iedereen: kwaliteit voorop

Goed onderwijs kan alleen met voldoende leraren, die goed opgeleid zijn. Iedere leerling, iedere student verdient een bevoegde leraar. Op dit moment lukt dit niet: in het onderwijs is op veel plekken in het land sprake van een personeelstekort, zo is het tekort aan leraren opgelopen tot 7.700 in het primair onderwijs, 3.800 in het voortgezet onderwijs en tussen de 900 – 1400 in het mbo. De verwachting is dat door de vergrijzing van de beroepsgroep het tekort de komende jaren alleen maar zal stijgen. Het lerarentekort is de moeder van alle sociaaleconomische problemen in de toekomst.

Het lerarentekort drukt enorm op de kwaliteit van het onderwijs – onbevoegden worden voor de klas gezet om de gaten te vullen. Naarmate het lerarentekort oploopt, daalt het niveau. Het gevolg hiervan zien we onder meer terug in de dalende basisvaardigheden. Ook drukt het lerarentekort op de schoolteams, met als gevolg grote uitval, en vaak ook uitstroom, van leraren. Voor de AOb is daarom het belangrijkste dat er geïnvesteerd wordt in voldoende bevoegde leraren. Dit zijn de schouders waar de kwaliteit van het onderwijs op rust.

- **Alleen onderwijs door bevoegde leraren.** De Inspectie van het Onderwijs dient te handhaven dat er bevoegde leraren voor de klas staan. Daarvoor moet de Inspectie starten met het bijhouden van het aantal onbevoegde leraren dat op dit moment voor de klas staat. Dit moet worden opgenomen in het inspectiekader.
- **Sturing op basis van deugdelijkheidseisen.** Het onderwijs wordt nu bekostigd op basis van leerlingenaantallen. Dit leidt tot concurrentie tussen scholen, terwijl samenwerking hard nodig is om bijvoorbeeld het lerarentekort aan te pakken. Het



onderwijs dient op basis van deugdelijkheidseisen (financieel) gestuurd te worden, zoals het aantal bevoegde leraren voor de klas, klassengrootte, lessen, lessentabel.

- **Versterk de onderwijskwaliteit in het mbo.** Ook in het mbo zien we dalende basisvaardigheden. Des te belangrijker dat studenten ook hier les krijgen van een bevoegde docent. Daarom pleiten wij voor het invoeren van een verplichte module, van 30 studiepunten, voor docenten die lesgeven in de basisvaardigheden. Daarnaast zijn veel docenten in het mbo zij-instromer en mogen lesgeven na het halen van een PDG. De kwaliteit van die trajecten moet goed worden geborgd zodat deze docenten daadwerkelijk voldoen aan de bekwaamheidseisen.
- **Verhoog de kwaliteit van leermiddelen.** Ontwikkel leermiddelen in samenwerking met leraren, andere onderwijsprofessionals en wetenschappers. Leraren geven aan dat huidige leermiddelen te veel plaatjes en extra's bevatten die afleiden van de kern en er is behoefte aan meer focus op rijke teksten.
- **Grijp in op de leermiddelenmarkt.** Verbied de verplichte verkoop van werkboeken en verplichte digitale licenties die meerdere jaren gelden. Jaarlijks belanden kilo's schoolboeken in de prullenbak en zitten scholen vast aan ongewenste digitale leermiddelen. Deze verspilling van publieke middelen moet worden tegengegaan.
- **Tegengaan commercialisering.** Bijles-, onderwijsadvies- en uitzendbureaus; steeds meer onderdelen vercommercialiseren in het onderwijs. Ook educatieve uitgeverijen zijn in handen van beursgenoteerde bedrijven of private equity. Deze ontwikkeling leidt tot uitstroom van publiek geld uit het onderwijs. Deze ontwikkeling dient gestopt te worden.
- **Betaalde opleiding zij-instromers.** Om het lerarentekort aan te pakken, moet de overstap naar het onderwijs écht financieel aantrekkelijk worden. Zij-instromers hebben, bij de overstap, veelal te maken met een inkomensval. Door de opleiding betaald te maken, zullen meer mensen kiezen voor het onderwijs. Bovendien krijgt de zij-instromer zo langer de ruimte om het vak te leren, zonder direct zelfstandig voor de klas te staan. Het bevordert de kwaliteit van het onderwijs én zorgt ervoor dat er minder zij-instromers uitvallen.
- **Mobiliseer de stille reserve.** In Nederland zijn er 83 duizend bevoegde leraren die het onderwijs hebben verlaten. Maak het aantrekkelijk voor deze onderwijsprofessionals om terug te keren in het beroep, door goede arbeidsvoorwaarden, ontwikkelmogelijkheden en betaalde zij-instroomopleidingen. Hiermee kunnen we een deel van de tekorten oplossen.
- **Maak lerarenopleidingen financieel aantrekkelijk.** Om zoveel mogelijk studiekeuzers naar lerarenopleidingen te trekken en te behouden voor het onderwijs, zouden afgestudeerde studenten aan lerarenopleidingen na drie jaren werken voor de klas, hun collegegeld terug moeten ontvangen.
- **Introduceer havoprofiel Onderwijs.** Doordat leerlingen op de havo, ongeacht welk profiel zij kiezen, extra certificaten moeten halen om toegelaten te worden op de lerarenopleidingen, verliezen we potentiële onderwijscollega's. Een profiel 'onderwijs' zorgt voor meer bekendheid en betere doorstroom voor havoleerlingen.

2. Maak goed onderwijs mogelijk: verlaag de werkdruk

Een behapbare klas, waarin rekening wordt gehouden met het aantal leerlingen met een ondersteuningsbehoefte, is een cruciale voorwaarde om goed onderwijs te kunnen geven, werkdruk te verlagen én om het groeiende lerarentekort aan te pakken. In kleinere klassen is meer ruimte voor de leerling; er is meer tijd om de ondersteuning te bieden die leerlingen nodig hebben. Daarnaast zorgt het voor minder werkdruk: minder nakijkwerk, minder



oudergesprekken, minder leerplannen. Werkdruk verlagen is al jaren prioriteit in het aanpakken van het lerarentekort. Het tegengaan van plofklassen kan de uitval van leraren voorkomen. En is daarmee een instrument om het lerarentekort aan te pakken.

Naast het aantal leerlingen in de klas speelt ook de hoeveelheid neventaken een grote rol in de werkdruk van leraren en docenten. Er is vaak te weinig tijd om lessen goed voor te bereiden of voor professionele ontwikkeling. Veel leraren en docenten werken daarom structureel over. Dit leidt tot onnodig ziekteverzuim, uitval en uitstroom. Dat versterkt de druk op collega's en zet de onderwijskwaliteit onder druk.

Als we het lerarenlek echt willen dichten, moet er ruimte komen in de klas én in het takenpakket. Geef leraren en docenten tijd, ruimte en hanteerbare groepen.

- **Voorkom plofklassen.** Geef leraren de ruimte om les te geven in klassen die in omvang werkbaar zijn. Houd daarbij rekening met het aantal leerlingen met een ondersteuningsbehoefte in de klas. Alleen zo is er tijd en aandacht voor elke leerling én blijft het beroep duurzaam vol te houden. Bij kleinere klassen kan ook de wettelijke ruimte per leerling (3,5m²) omhoog.
- **Beperk administratieve taken.** Onderzoek welke administratieve en overige taken door andere professionals kunnen worden uitgevoerd, en bepaal een maximum voor administratie en overige taken van de leraar.
- **Binnenklimaat op school.** Snikheer in de zomer en ijskoud in de winter. Schoolgebouwen zijn er veelal slecht aan toe en voldoen al helemaal niet aan de klimaatdoelstellingen. Dit heeft grote gevolgen voor het welzijn van onderwijspersoneel en prestaties van leerlingen. Er is dan ook een structurele jaarlijkse investering vanuit het Rijk van minstens €730 miljoen nodig om verouderde en slechte schoolgebouwen aan te pakken.
- **Betere leslokalen.** De huidige lokalen, zeker bij nieuwbouw, zijn te klein. We willen ruimere lokalen. Er moeten afdwingbare normen komen op de vierkante meters per leerling en de temperatuur in het lokaal.
- **Meer budget voor ongebonden fundamenteel onderzoek.** De Arbeidsinspectie constateert al enkele jaren dat er een ongezonde werkdruk is op universiteiten. Om onderzoekers meer rust en ruimte te geven, is het noodzakelijk dat er meer budget komt voor ongebonden fundamenteel onderzoek.

3. Voldoende leraren en docenten door een aantrekkelijk beroep

Om voldoende leraren en docenten aan te trekken en te behouden moet worden gezorgd voor goede arbeidsvoorwaarden. Dat betekent: vaste contracten, doorgroeimogelijkheden en een passende beloning.

- **Vast contract als norm in alle sectoren.** Het aantal flexibele contracten (tijdelijke, uitzend- en zzp-contracten) neemt nog steeds toe in het onderwijs. Dit is ongewenst voor leraren maar ook voor leerlingen. Het is van belang dat er een maximering komt van het aandeel flexibele contracten in het onderwijs. Voor piek en ziek dienen de al bestaande, niet-commerciële vervangingspools ondersteund te worden. Dit is goed voor leraren en bespaart kosten.
- **Faciliteer doorgroeimogelijkheden.** Zorg dat er duidelijke afspraken worden gemaakt wanneer je als docent of leraar naar een hogere salarisschaal kunt doorstromen. Er



zijn overeenkomsten gesloten over het percentage hoger ingeschaalden op een onderwijsinstelling of school, maar deze percentages worden nu vaak niet gehaald.

- **Sociale veiligheid.** Hoger onderwijsinstellingen dienen meer directe, morele verantwoordelijkheid te dragen voor de sociale veiligheid van alle werknemers en studenten. Daarvoor is een nationale aanpak sociale veiligheid nodig.
- **Een passend salaris.** Iedere onderwijsprofessional verdient, ook ten tijde van piekinflatie, een marktconform salaris. De lonen in het onderwijs stijgen mee met de gemiddelde cao-loonstijging, zonder dat daar door de overheid beleidsmatig kan worden ingegrepen.
- **Schrap bezuiniging op de lonen in publieke sectoren.** Uit de Voorjaarsnota blijkt dat er per 2029 100 miljoen structureel wordt bezuinigd op de lonen van o.a. leraren. Dit heeft forse nadelige gevolgen voor de arbeidsvoorwaarden en werkt door tijdens de gehele loopbaan.
- **Maak cao-onderhandelingen funderend onderwijs tripartiet en geef inzage in kabinetsbijdrage arbeidsvoorwaarden.** De overheid is verantwoordelijk voor goed onderwijs en moet daarom direct betrokken zijn bij de arbeidsvoorwaardenvorming. Maak de cao-onderhandelingen in het funderend onderwijs tripartiet, met vakbonden, werkgevers en het ministerie van OCW. Zo ontstaat meer transparantie voor de Kamer én gelijkwaardigheid aan de onderhandelingstafel. De AOv vraagt daarbij om openbaarheid van de referentieruimte, zodat vakbonden over dezelfde informatie beschikken als werkgevers.

4. Regel inspraak en zeggenschap van leraren en docenten

Inspraak en zeggenschap van leraren en docenten is cruciaal om de kwaliteit van het onderwijs, en van het beroep te beschermen en te verbeteren. Dit geldt voor alle niveaus: landelijk beleid, in de onderwijsregio's, in de scholen en op onderwijsinstellingen.

- **Oormerk de primaire arbeidsvoorwaarden in de lumpsumbekostiging.** Geld dat bedoeld is voor onderwijspersoneel, komt niet altijd bij het personeel terecht. Door de primaire arbeidsvoorwaarden los te koppelen van de lumpsum, is er meer financiële zekerheid voor scholen. Dit zorgt ervoor dat scholen voor de beste leraar, in plaats van de goedkoopste leraar, kiezen.
- **Faciliterende rol schoolbesturen.** Onderwijsteams en schoolleiders weer aan zet en schoolbesturen in een meer faciliterende rol. Schoolbesturen gaan weer ondersteuning bieden voor bovenschoolse zaken, zoals HR-beleid, administratie en onderwijshuisvesting.
- **Laat georganiseerde beroepsgroep het beroep leraar vormgeven.** Zoals gebeurd is bij het vaststellen van het beroepsbeeld, bekwaamheidseisen, bevoegdheden, professioneel statuut en andere professionele standaarden. Zorg dat de beroepsgroep een beslissende stem heeft in het vaststellen van deze landelijke kaders.
- **Lerarentoets.** Leraren en docenten vormen de beroepsgroep, zij weten het beste wat noodzakelijk is voor het onderwijs. Zij worden op dit moment onvoldoende meegenomen in voorgenomen beleid. Met een lerarentoets wordt vastgelegd dat de beroepsgroep leraren te allen tijde wordt geconsulteerd bij wijzigingen in onderwijsbeleid. Op deze manier wordt de stem van de leraar wettelijk verankerd. De aangenomen motie Van Zanten en Rooderkerk moet worden uitgevoerd én worden verbreed naar de andere sectoren, mbo, hbo en wo.

- **Bescherm de academische vrijheid.** Academische vrijheid is van fundamenteel belang voor goede wetenschapsbeoefening en een open, democratische kennissamenleving. Het gaat om de vrijheid van onderzoekers om naar eigen inzicht onderzoek te doen en onderwijs te geven. Die vrijheid staat onder druk. Door financiële prikkels, verder versterkt door de onderwijsbezuinigingen, is het steeds lastiger voor wetenschappers om hun academische autonomie te bewaken. Daarom is er een democratiseringsslag nodig op universiteiten en hogescholen. Daarnaast moet onderzocht worden of een wettelijke verankering van de academische vrijheid in de grondwet mogelijk is.

5. Een sterke start: goede opleiding en begeleiding voor starters

Goede opleidingen, sterke begeleiding en een eerlijke beloning zijn essentieel voor onze toekomstige onderwijsprofessionals. We zien vaak dat studenten aan een lerarenopleiding vroegtijdig aan het werk gaan als leraar (groenpluk) en dat daarmee hun opleiding onder druk komt te staan. De uitval onder studenten door de grote druk is hoog. Dat is ontzettend zonde; we hebben jonge, goed opgeleide mensen keihard nodig in het onderwijs.

- **Eenduidiger curriculum voor lerarenopleidingen.** Zorg voor gegarandeerde kwaliteit, bekostiging en samenwerking met de beroepsgroep bij het inrichten van lerarenopleidingen, d.m.v. duidelijke eisen en met beperkte ruimte voor regionale verschillen.
- **Een stagevergoeding van ten minste 750 euro per maand.** Voor alle studenten in het mbo, hbo en wo, naar rato van hun stagedagen.
- **Begeleiding voor studenten en starters.** Investeer in begeleiding door getrainde begeleiders die daar tijd en ruimte voor krijgen, richt dit zo nodig ook bovenschools in. Voorkom dat onbevoegde leraren zelfstandig worden ingezet. Richt de begeleiding voor startende leraren op een zachte landing in de school en op hun ontwikkeling van start- naar vakbekwaam zoals door de beroepsgroep beschreven is in de herijkte bekwaamheidseisen.

De leerlingen van nu, zijn de professionals van morgen. Met de vaardigheden, kennis en waarden die zij vandaag leren, geven zij de toekomst vorm. Daarom blijft goed onderwijs belangrijk. Altijd. Voor elke generatie. Het is de brandstof voor vooruitgang. Wie daarop bezuinigt, zet Nederland in zijn achteruit. Dat mag niet gebeuren. Daarom onderwijs.